

Berkenzwam. — Wij weten altijd nog niet of de Witte Berkenzwam (*Polyporus betulinus*) de berken doodt of doode berken tot woonplaats kiest. In den regel toch ziet men deze zwam op doode berken, zelfs als ze al jaren dood zijn. Nu echter heb ik er toch ook gevonden op een levenden berk. Erg levend is hij wel niet, want hij ligt geknakt ter neer en de top is al dood en juist op de knak komt de berkenzwam voor den dag. Nu nog maar eens uitgezien naar nog duidelijker gevallen. T.

Zeldzame planten. — Hedenmiddag met mijn leerlingen op 'n botanische excursie vond ik op een molenwerf, waar ik elk jaar 'n bezoek breng, o.a. omdat er heel wat Grijskruid (*Berteroa incana*) staat, één exemplaar van de *Pluimhyacint* en wel nader de niet in uw Flora vermelde en dus stellig uiterst zeldzame *Muscari tenuiflorum*.

Doetinchem, 23 Juni 1930.

H. J. MEIJER.

Naschrift bij „Opmerkingen over Tardenoisien in Nederland”.

Volgens mij toegezonden afdrukjes van 1930 en 1928 is het aan de Heeren Coulonges en Peyrony gelukt, om te Sauveterre-La Lémance (Département Lot et Garonne, Frankrijk) een plek te vinden, waar stratigrafisch van boven naar beneden zijn vastgesteld de volgende lagen:

1. IJzertijd, 2. Robenhausien, 3. Tardenoisien (als in 't klassieke station), 4. „Sauveterrien” (of primitief Tardenoisien), 5. Laat-Magdalénien.

Sauveterrien (4) bestaat uit kleine lamellen, fijn bewerkt; zeer kleine driehoekjes; zeer kleine burins, enz., zooals door mij o.a. afgebeeld in De Levende Natuur van October 1930, figuur 7, bovenste rij. In laag 3 komen dan pas de iets grootere trapeziumvormen (i.c. fig. 7, 2e rij) De onderscheiding van den heer Rahir (L'habitat enz.) is dus m.i. niet door te voeren. (In September 1930 is bij Sauveterre een nieuwe dergelijke plek gevonden en uitgegraven. Binnenkort volgt hiervan publicatie in Bull. de la Soc. Archéologique de Liège). In laag 2 komen dan o.a. voor de jongere pijlpunten en ook zelfs vaatwerk; deze laag noemt de schrijver een neolithisch Tardenoisien, misschien uit denzelfden tijd als de megalithen (grootte steenmonumenten). Interessant is nog, dat in deze laag ook zijn gevonden 2 neolithische sculpturen, de eerste twee, die tezamen ter plaatse gevonden zijn met neolithische instrumenten. De opmerkingen in mijn artikel over „Tardenoisien” zijn m.i. hiermee in overeenstemming.

Wat het station met oudere typen te Budel in Noord-Brabant betreft, dat ik 22 en 29 September 1929 vond, kan met zekerheid gezegd worden, dat het prae-Tardenoisien is, hoewel de meeningen verder daaromtrent verdeeld zijn.

Prof. Hamal-Nandrin noemt Zonhoven, waarmee deze vuursteen veel overeenkomst

vertoonen (zie Catalogue sommaire de la section préhistorique, Musée Archéologique Liégeois) palaeolithisch en wel Aurignac final.

Abbé Breuil noemt deze cultuur, in tijd overeenkomende met eind-Magdalénien of prae-Tardenoisien dezelfde als het „Creswellien”, dat miss Garrod in de Engelsche grotten vindt, met zeldzame harpoenen en naalden en nog *mèt* het rendier.

In Polen vindt men eveneens in de zandverstuivingen het „Swidérien” of „Schwalogolobowitzien” (zie Revue anthropologique Oct./Dec. 1929 bladz. 383 vlg.), corresponderend met het Magdalénien final, en dat ook morphologische relaties heeft met het Aurignac final, evenals Budel. Zeer interessant is, dat in ons landje, dat een overgangsgebied vormt tusschen altijd-ijsvrije en met ijs bedekte streken, deze cultuur voorkomt, het uitstervende palaeolithicum van de rendierjagers, waarvan enkele vormen nog in deze industrie zijn aan te wijzen, om gaandeweg plaats te maken voor mesolithische vormen. Moet op het eind van het decrescendo van het palaeolithicum een rust staan, of een point d'orgue en loopt de cultuur als een zachtere toon door naar het mesolithicum? De microlithen in het oudere station zijn slechts schilfers, die door retouche van één der zijkanten tot punten, driehoekjes of halvemaantjes zijn geworden. Een geheel andere techniek zijn de driehoeken, en trapeziums van het Tardenoisien, die gemaakt zijn van afgeslagen „mesjes”, en op de lengteas vaak evenwijdige structuren hebben en die ook te Budel als „Streufunde” voorkomen in het omliggende terrein. In elk geval is het voorkomen van deze oudere cultuur in Nederland, niet ver van den vroegeren ijsrand een vrij waarschijnlijke aanduiding, dat na het verdwijnen van het ijs uit Noord-Duitschland de mensch uit de oudere centra ook naar het Noorden trok, waarschijnlijk voor de jacht op het rendier.

Verzuimd is nog te melden, dat foto 1 en 2 zijn genomen door atelier Roosdorp, Deventer, foto 3—8 door mezelf en foto 9, 10 en 11 respectievelijk te Londen en Parijs.

Deventer, October 1930.

J. BUTTER.

GEVRAAGD:

Het Verkade Album: *Bloemen in onzen tuin*, ongevuuld. Desgewenscht in ruil hiervoor een gevuld album *Paddestoelen*.

Adres: Dr. J. C. VAN DEN BOSCH, Gasthuislaan 79, Steenwijk.

Album: Overijssel, Bussink, Deventer. Leeg, half of geheel gevuld.

Prijsopgaaf aan Dr. A. SCHIERBEEK, Verhulststraat 14, Den Haag.

Otto Kleinsmidt, Singvögel der Heimat; Karl Hennicke, Die Raubvögel Mitteleuropas; Otto le Roi, Die Vogelfauna der Rheinprovinz; Jaargang I en II van *De Wandelaar*, in afleveringen, in goeden staat; *Het Paddenstoelenboekje*, Cool en v. d. Lek, I en II, geb. Prijsopgaven aan J. H. H. DE HAAN, Maasstraat, Weert.

Plaatjes Bl. Duinen, B. Wei, Vecht, IJsel, eventueel te ruilen tegen onderstaande aangeb. plaatjes. Verder prijsopgave van vol album Friesland.

Adres: L. S. WILDERVANCK, Kleine Kromme Elleboog 2, Groningen.

AANGEBODEN:

Verkade's plaatjes: Naardermeer (10), Zuiderzee (10), Bosch en Heide (30), Blonde duinen (5) en enkele van de andere albums.

Adres: L. S. WILDERVANCK, Kleine Kromme Elleboog 2, Groningen.